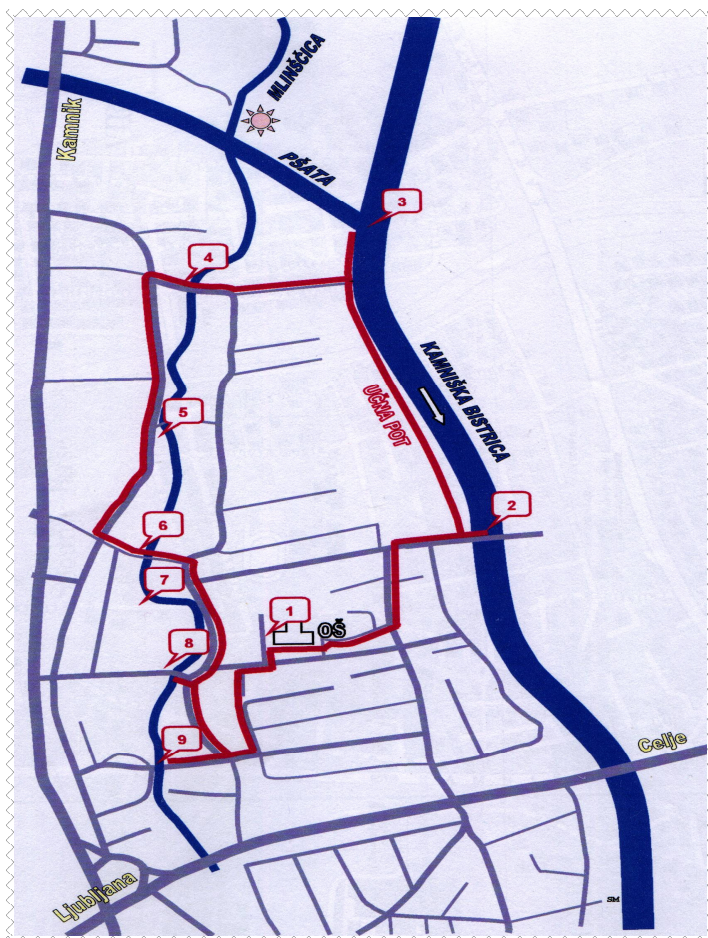

Ime učenca:

UČNA POT OB MLIŠČICI

1. LEGA IN VODE DOMAČEGA KRAJA: Označi strani neba.

POSTANKI IN OPAZOVALIŠČA:

Točka 1: Informativna tabla pred Osnovno šolo Rodica Domžale

Točka 2: Reka Kamniška Bistrica

Točka 4: Ostanke Osolinovega mlina v Srednjih Jaršah in sledovi vaškega perišča

Kofutnikova domačija – ena najstarejših hiš na domžalskem območju

Točka 5: Pri nekdanjem Kraljevem mlinu in kovačija pri Kovaču v Srednjih Jaršah

Točka 6: Slabičeva elektrarna, nekdanj Bedenikov mlin v Spodnjih Jaršah

Točka 7: Klemenčeva elektrarna v Spodnjih Jaršah; naravna struga Mlinščice

2. **NASTANEK MLIŠČICE:** Mlinščico so naši predniki izkopal pred več kot let. **1899** so ustanovili **Vodno zadrugo**, ki je urejala pravice in dolžnosti uporabnikov vode (do 1962). Ob Kamniški Bistrici je šedrugih mlinščic, od katerih sta dve opuščeni in zasuti, ostale pa tečejo še danes.

3. Naša **HOMŠKA MLIŠČICA** je za hribom speljana iz Kamniške Bistrice in se po km toka pri Mali Loki vanjo spet izlije. Pred 100 leti je ta voda gnala številne in, ki so stali ob njeni strugi približno na vsakih metrov. Danes so vse te naprave opuščene, voda pa poganja nekaj novih malih vodnih, ki proizvajajo električno energijo.

4. REKA KAMNIŠKA BISTRICA:

Reka izvira v **kraškem izviro** v dolini Kamniške Bistrice na nadmorski višini 630 metrov. Teče proti(smer neba) in se po km v nadmorski višini 261 metrov izlije v reko → Ta teče v →**Donavo**, ki se izlije v → morje.

ZNAČILNOSTI KAMNIŠKE BISTRICE:

Ima izrazit **HUDOURNIŠKI** značaj. Najvišja voda je lahko krat višja od najnižje. Najvišjo vodo ima(letni čas) zaradi taljenja snega in zaradi obilnih padavin. Nizko vodo imazaradi nizkih temperatur oziroma **snežnega zadržka** in zaradi visokih temperatur in močnega izhlapevanja.

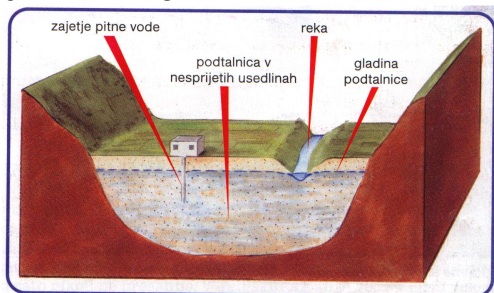
Njena **STRUGA** je danesurejena. Včasih je prestavljala svojo strugo v širini metrov med Spodnjimi Jaršami in Količevim. Po letu pa je bila **REGULIRANA**. To pomeni, da je bila struga in brežine Zaradi tega voda hitreje odteka, nevarnost poplav pa je v spodnjem toku večja. Ob strugi je zgrajen **NASIP**, ki naselja varuje pred

REČNI NANOSI IN ZNAČILNOSTI VODE KAMNIŠKE BISTRICE

Reka s seboj prinaša veliko kamninskega gradiva. To gradivo odlaga, ko nima več zadosti moči, da bi ga kotalila naprej. Kamninsko gradivo je oblike in ga imenujemo

ZNAČILNOSTI VODE: Temperatura vode Kamniške Bistrice danes je:°C, temperatura zraka pa°C. Glede na to sklepamo, da voda **SEGREVA / OHLAJA** (ustrezno obkroži!) ozračje. Zaradi hitrega toka in se voda dobro prezračuje. Ob strugi Kamniške Bistrice potekajo zbirne cevi zavode iz gospodinjstev, ki se prečiščujejo v **CENTRALNI ČISTILNI NAPRAVI** v Domžalah (Študa).

5. TALNA VODA:

V prodnih nanosih Kamniškobistriške ravnine se nahaja **PODTALNICA**, ki jo na več mestih črpajo zavodo (iz globine **45 m**). Pod prodnimi nanosi je v globini 60 m slabo prepustna kamnine (dolomit).

Do napeljave vodovoda (okrog 1960) je večina hiš v Jaršah in na Rodici imela svoj **VODNJAK**. Najgloblji je bil vaški vodnjak v Srednjih Jaršah, ki je bil globok m.

Vsakdo je dolžan varovati kakovost in količino voda ter jo upravljati tako, da čim manj vpliva na naravno ravnovesje vodnih in obvodnih ekosistemov... (Zakon o vodah, 2002, 5. člen)

6. RASTLINSTVO OB KAMNIŠKI BISTRICI IN MLINŠČICI

	OBREŽJE KAMNIŠKE BISTRICE	OBREŽJE MLINŠČICE
Vrste dreves	<i>bela vrba, topol, robinija</i>	<i>črna jelša, hrast dob, veliki jesen</i>
Opis rastišča		

7. **OSOLINOV MLIN:** je mlin, ki je na našem območju obratoval najdlje: do leta
Zgrajen je bil v treh etažah. Mlin so podrli, na tem mestu pa gradijo nove stanovanjske zgradbe. Od nekdanjega mlina so ostale le še naslednje ostaline:
v kateri je še nekaj starih naprav in opuščena turbina.

8. PERIŠČA OB MLINŠČICI – Vaško perišče pri Osolinovem mlinu

Mlinščica je bila do »prijoda« pralnih strojev pomembna tudi za

PERIŠČA so bila zgrajena iz dveh do treh stopnic, od katerih je bila spodnja Na njej so perice

Postopek pranja je bil naslednji:

- čez noč so perilo,
- doma so nato perilo žehtale ali
- in,
- V škafu (na glavi) so ga prinesle do perišča, kjer so ga v vodi in ožele.

Pripomočki na sliki:

.....

9. KOFUTNIKOVA DOMAČIJA

Kofutnikova domačija nam prikazuje način gradnje kmečkih hiš pred leti. Včasih je bila v celoti Pred 50-imi leti pa so hlev pozidali. Do leta 1965 je bila krita s

Naštej prostore v hiši!

Stanovanjski del:

.....

Gospodarski del:

.....

Posebna zanimivost Kofutnikove domačije so OKNA NA SMUK, ki so jih zapirali z Okoli leta 1920 so vgradili OKNA s kovinskimi GAVTRI.

Zgodovina ljudi, ki so živeli v Kofutnikovi domačiji, je zelo zanimiva. Zapiši nekaj značilnosti:

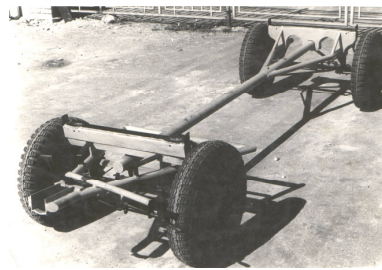
.....

10. KRALJEV MLIN IN JUHANTOVA KOVAČIJA

Mlinščica je na tem mestu pregrajena, ker je $\frac{3}{4}$ vode izkoriščal, $\frac{1}{4}$ pa, Kraljev mlin je bil grajen v tri etaže. V njem so imeli mlinske naprave na valjčke in na mlinske kamne. Imeli pa so tudi **STOPE**.

To so V jamice so padali drogovi in stopali proso ali ječmen.

Pri Kovaču so izdelovali predvsem(na sliki) in kmečko orodje.

11. SLABIČEVA KAPELA, BEDENIKOV MLIN IN SLABIČEVA ELEKTRARNA

Bedenikov mlin – naslikan po drugi svetovni vojni leta 1945

Slabičeva kapela je bila zgrajena leta zaradi zaobljube lastnika bližnjega mlina.

Bedenikov mlin je bil sprva mlin. Ker je bilo po 2. svetovni vojni kmetov vedno manj, so mleli za industrijska podjetja. Poleg žita so mleli tudi sojo, maniok,, in Leta 2001 so vgradili turbino, ki danes proizvaja

12. UPRAVLJANJE Z MLINŠČICO

Vse vode v Sloveniji so **JAVNO DOBRO**, kar pomeni, da se izrabljajo v korist vseh državljanov. Kaznivo je poseganje v vodni prostor in odmetavanje v vodo.

Pomembno je obvodno rastlinstvo:

1. zadržuje,
2. čisti in
3. zagotavlja rastlinsko raznovrstnost.

Ponekod so lastniki preveč posegli v **vodni prostor** tako, da so strugo zožali. Tam ni prostora za rastlinstvo, ki bi zadrževalo vodo. S tem povečuje nevarnost

Na vodnem in priobalnem zemljišču so prepovedane dejavnosti in posegi v prostor, ki bi lahko: 1. ogrozili stabilnost vodnih in priobalnih zemljišč, 2. zmanjševali varnost pred škodljivim delovanjem voda, 3. ovirali normalen pretok vode, plavin in plavja, 4. onemogočili obstoj in razmnoževanje vodnih in obvodnih organizmov. (Zakon o vodah, 2002, 84. člen)